Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

Eina nuo 1919 m. Nr. 10 /1256/

KARYS

LIETUVIŲ KARIŲ LAIKRAŠTIS

Weimar, 1945, m. kovo 15d.

Vyr. redaktorius kpt. S. Urbonas; ats. red. kpt. Br. Aušrotas; redakcijos nariai-liet. karo korespondentai. Red. adr. (15) Weimar Lit. Soldatenzeitung „KARYS"

BERNARDAS BRAZDŽIONIS

Žuvę kariai

Jūs toliau negu tolimos žvaigždės
Juodą naktį juodam danguje,
Bet čia pat jūsų kovos ir žaizdos
Gyvos dega gyvoj širdyje.

Jūs skaidriau nei šaltinis nuplaujat
Mūs kaltes ligi žemės širdies,
Ir mes jaučiam — jūs degantis kraujas
Mūsų kraujo srovėj vis žydės.

Kai neliks jūsų kapo nė ženklo
Tartum lašo likimo taurėj,
Amžinai būsit gyvas paminklas,
Už gyvybę mūs kritę kariai.

Ilgesys

Vis man rodos, ten šaukia kažin kas,
Vis man rodos, vadina vardu,
Ar svirtis, kaip senelė palinkus,
Ar sodybos prie Mūšos krantų.

Ar piliakalnių lieknos pušelės,
Ar pagojai, ar ji, Baltija,
Ar pusnynuos šaltuos nesušalęs
Tik skaudus ilgesys širdyje...

NEREGIMAS SAITAS

Be daugelio kitų dorybių, kaip artimo meilė, duotojo žodžio laikymas, darbštumas, giliai įleidęs šaknis mūsų tautoje yra tikėjimas.

Žiloje senovėje mūsų protėviai buvo taip tvirtai susigyvenę su savo dievais, kad jie geriau bevelydavo mirti, negu atsižadėti savo tikėjimo.Tam prisirišimui prie savo dievų, prie šventosios — amžinosios ugnies pavaizduoti, būtų galima duoti daug gražiausių pavyzdžių, kurie dar ir šiandien, kaip legendos plačiai yra žinomos mūsų senesniųjų žmonių tarpe.

Besiplečiąs į visas tautas Romos katalikų tikėjimas, kaip naujas mokslas ir nauja dogma, mūsų senolių buvo priimamas su lietuvišku skeptiškumu, nes to meto didelė dalis katalikų tikėjimo ir krikščionybės apaštalų buvo nuotykių ir kovų ieškotojai, tuo metu dar mažai apgyventame mūsų krašte. Jų skelbiamas mokslas nei kiek nesiderino su jų darbais.

Visa tai baidė priimti naują tikėjimą iš šių skelbėjų rankos. Dėlei to ir Gediminui, viešai leidus skelbti katalikų mokslą Lietuvoje ir globojant Vilniuje įsikūrusius vienuolius, jie turėjo maža pasisekimo plačiose žmonių masėse.

Su tais pačiais sunkumais susidūrė ir Jogaila 1387 metais ir Vytautas Didysis 1413 metais. Katalikų tikėjimas buvo daugiau didžiūnų ir karaliaus dvaro naujoji mada, bet ne naujasis mokslas, skelbiąs žmogaus sielos nemirtingumą ir amžiną pomirtinį gyvenimą.

Iš lėto, bet tvirtais žingsniais žengdamas, per sekančius du šimtmečius katalikų tikėjimas įgijo daugiau ir daugiau pasekėjų, kurie vis labiau suprato naujos tikybos reikšmę, nors naujojo tikėjimo tiesos buvo skelbiamos, nesant lietuvių kunigų, žmonėms nesuprantama lenkų kalba.

Tikraisiais katalikų tikybos skiepintojais ir platintojais, davusiems žmonėms suprasti jos svarbą plačiausia prasme, reikia skatyti mūsų vyskupus Valančių ir Baranauską. Jie buvo tikri švyturiai, dar vos bešvintančios tamsos jūroje. Jie tikrai įžiebė tikėjimą, kaip dorybę visos mūsų tautos sieloje. Jų visiškas atsidavimas žmonių sielos išganymo labui, gyvu pavyzdžiu parodė visai tautai, kas tai yra krikščionybė.

Ir nuo dabar lietuvis prisirišo prie naujo tikėjimo, kaip kad yra prisirišęs ir suaugęs su savąja žeme. 1863 m., rusams uždraudus mums spaudą ir per prievartą brukant rusiškuosius rašmenis, žmonės nuo jų kratėsi, kaip nuo maro. Uždraustoji maldaknygė lotyniškomis raidėmis, išspausdinta prūsuose ir platinama visuose šventoriuose, buvo tas ginklas, kuriuo mūsų tauta gynėsi nuo rusiškojo imperializmo. Nors ir toks taikus ginklas, bet rusams jis buvo baisesnis už šautuvus ir kitus, mirtį nešančius pabūklus. Iš jos motinėlė-sengalvėlė, kaip galėdama ir išmanydama, mokė savo sūnaičius suprasti tas raides, kurios vėliau švietė, kaip žvaigždės kelrodys mūsų tautos didvyrių ir kankinių sunkiame dygliuotame kelyje siekiant mūsų Laisvės ir Nepriklausomybės.

Prieš pasaulinį karą, gyvenant rusų priespaudoje, galima tvirtinti, kad vien tik Bažnyčia jungė visą tautą. Tas pats jungiamasis saitas rišo vieną trečdalį mūsų tautos išeivių, esančių toli už Atlanto vandenyno, su likusia savame krašte tautos dalimi, vienon didelėn lietuviškon šeimon. Mūsų tautos atgimimo dainiaus Maironio kūryba, giliai persunkta šiais dievybės pradais, taip pat žadino visą tautą pabusti iš vergijos miego ir susijungti į vieną nedalomą vienetą.

Šių visų veiksnių įtakoje mūsų tauta prabudo, ir nuo 1918 metų pradėjo savarankų gyvenimą. Atrodė, kad tikėjimas, tiek daug prisidėjęs prie mūsų tautos lietuviškos sąmonės sustiprinimo, turės išsiskleisti gražiu žiedu visoje mūsų tautoje dar labiau įdiegdamas artimo ir Tėvynės meilės bei tolerancijos dorybes, tas dorybes, kurias skelbė Kristus prieš du tūkstančius metų. Bet, tur būt, jau taip būna, kad žmogus ištaigingiau gyvendamas daugiau rūpinasi kitais reikalais. Negalima pasakyti, kad tikėjimo reikalai buvo užmiršti, bet ar dėl blogų pavyzdžių ar dėl kitų priežasčių nebuvo taip, kaip turėjo būti, gyvenant laisvą gyvenimą.

Štai 1940 m. birželio 15-ji diena ir su ja staigus visos tautos posūkis arčiau prie Dieviškojo teisingumo, į kurį buvo sudėtos visos mūsų viltys. Bažnyčiose nebetelpa žmonės, visi ieško paguodos ir nusiraminimo, kurią tik Dievas tegali duoti. Keliant ir gulant žmonių lūpos šnibžda maldos žodžius, prašydamos išvaduoti Lietuvą iš bolševikinės vergijos.

Maldos išklausytos. 1941 m. birželio 22 dieną mes vėl laisviau atsikvepiame. Karui besitęsiant ir vis įgaunant žiauresnį pobūdį ir mes išžygiuojame, nepamiršdami šio dvasinio ryšio, kuris jungia mus į vieną tautą.

Praėjusių metų vasaros ir rudens karo įvykiai visu savo baisumu palietė mūsų Tėvynę. Mes pasirinkome Vakarus. Po pirmųjų klaidžiojimo savaičių, daugiau ar mažiau mes susiradome vieni kitus, savo artimuosius. Šiame tarpusavio ryšio sudaryme, Bažnyčia vėl ištiesė mums artimo pagalbos ranką. Visuose didesniuose centruose mums pavestose bažnyčiose susispietė visokių pažiūrų lietuviai. Mažos ir didesnės bažnyčios vėl nesutalpino tikinčiųjų lietuvių, kurie netekę brangiausio turto — Tėvynės, kreipėsi karščiausios maldos žodžiais į Aukščiausią, melsdami atitolinti nuo jų karo nelaimes ir leisti grįžti į Tėvynę.

Ir mus, karius, kaip ir visus kitus mūsų tautiečius, tampriai jungia dvasinis ryšys. Būdami vienos didelės krikščioniškos šeimos nariai, kad ir mažiausiose vietovėse mes randame bažnytėlę, kurioje galime pasiguosti Tam, Kuris yra aukštesnis už visus šios žemės valdovus. Mūsų karių religingumas katalikų apgyventose Vokietijos srityse yra labai jautriai priimamas. Vienoje Saksonijos vietovėje mūsų kariai šia savo dorybe užkariavo visos apylinkės simpatijas. Mišioms pasibaigus, Marijos giesmė, vargonuojant pačiam vietos klebonui, galinga jėga veržiasi iš mūsų karių ir parapijiečių krūtinių pas Aukščiausią, prašydama sutrumpinti mūsų žemiškas kančias ir palengvinti vergiją. Mūsų kariniai kapelionai ir visi Jaunosios Lietuvos kunigai, suprasdami šios dorybės reikšmę, visur, kur tik gali, padeda mūsų vyrams, kaip jų dvasios, taip ir kituose reikaluose.

Tad matome, kad Bažnyčia šiuo metu atgaivino tą tautos vienybės ryšį, kuris buvo toks reikšmingas Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo išvakarėse.

Baigdamas šias kelias mintis, noriu tikėti, kad ši viena gražiausių žmogaus dorybių, šiuo labai sunkiu laiku mūsų dvasiškių bus dar labiau ugdoma, kad mūsų kariai, jausdami šią nematomą galybę, būtų visuomet atsparūs, kaip darbe, taip ir kautynėse. Grįžę visi į savo brangią Tėvynę ir padėję karišką aprangą, galėsime be jokios baimės, susirinkę savose bažnyčiose, užgiedoti Aukščiausiam padėkos ir amžinos ištikimybės giesmę.

Mums, kariams, kaip ir šiuo sunkiu metu, taip ir vėliau, mūsų tikėjimas tebūnie toks pat gilus ir prasmingas, koks jis mums yra šiandien, kada susirinkę svečiose bažnyčiose jaučiame ir čia tą Aukščiausią Esybę, kuri mus saugoja nuo pavojų, vesdama erškėčiuotu keliu į Laisvę ir Tėvynę.

Kpt. Aušrotas

KARO EIGA FRONTUOSE

RYTŲ FRONTAS

Rytų fronto pietiniame ruože, tarp Platen ežero ir Drau upės, vokiečių daliniai tęsė sėkmingus puolimus toliau į rytus, kur laimėjo keletą prietilčių Drau upės rytiniame krante.

Vidurinėje Slovakijoje ir abipus Schemnitz bolševikai ir toliau vykdė nesėkmingus puolimus. Bolševikai buvo sumušti ir išvaryti iš Lauban miesto, kur patyrė sunkiausių nuostolių. Oderio fronte tarp Guter ligi Stettin prietilčio neįvyko jokių žymesnių veiksmų. Pomeranijoje ir toliau atkakliai gynėsi ir vykdė priešpuolius kariumenės ir ϟϟ ginklo daliniai prie Kolberg miesto.

Vakarų Prūsijoje sunkiai kovodami vokiečių daliniai sulaikė bolševikų puolimus, kurie siekė atkirsti Gotenhafen ir Danzig uostus. Taip pat neįvyko didesnių veiksmų ir Rytų Prūsijoje.

Kuršo prietiltyje bolševikų mėginimai prasilaužti į pietryčius nuo Frauenburg buvo sugniuždyti vokiečių gynybos.

VAKARŲ FRONTAS

Po savaitę trukusių kautynių, vokiečių prietiltis prie Vesel buvo perkeltas į dešinį Reino krantą. Nuo vasario 8 d., kada prasidėjo apsigynimo mūšis, šiame ruože buvo sunaikinti 706 šarvuočiai, priklausę 1-mai kanadiečių ir 2-jai anglų armijoms. Be to, šios armijos patyrė sunkius nuostolius kaip medžiagomis, taip ir žmonėmis.

Vokiečių artilerija sėkmingai apšaudė priešo pergrupavimus ir kolonas, į pietus nuo Emerich bei prie Koeln. Priešui buvo užleistas Bonn miestas. Į rytus nuo Remagen, persikėlę į dešinį Reino upės krantą priešo daliniai nepasiekė didesnių laimėjimų, besistengdami išplėsti ten užimtą siaurą prietiltį. Tebejaučiamas stiprus priešo spaudimas Reino / Moselio trikampyje, lygiai kaip tarp Salmo ir Mosellio, kur vokiečių padaliniai atkakliai priešinasi.

Toliau į pietus prie Saarbruecken ir į pietų vakarus nuo Hagenau vyko vietinio pobūdžio kautynės.

OROKARAS

Šiaurės amerikiečių ir anglų teroriniai bombonešiai, tęsdami savo terorinius puolimus prieš civilinius gyventojus, puolė šiuos miestus: Dessau, Hamburg, Leipzig, Kassel, Muenster, Frankfurt a. M., Graz, Dormund, Swinemunde, Wien ir Marburg, kur padaryta nuostolių gyvenamiesiems pastatams ir civiliniams gyventojams. Be to, buvo pultos kitos mažesnės vietovės Reino, Vestfalijos srityse. Naktimis buvo pakartotinai puolama Reicho sostinė. Atsilyginamoji ugnis ir toliau krinta ant Londono.

Paruošė: A. B.

Po oro kautynių Rytų fronte

SPAUDOS APŽVALGA

ANGLIJOS PARLAMENTE

* Diskusijose dėl Churchilio kalbos anglų parlamente pasisakė visa eilė atstovų ir daugiausia kritikuodami Churchilio politiką ypač Lenkijos ir kitų Europos valstybių atveju. Konservatorių atstovas lordas Duglass pareiškė, kad Lenkijos klausimas esąs pavyzdys, kaip didžiosios valstybės susidoroja su mažosiomis. Visa eilė kitų atstovų protestavo prieš tokią Churchilio politiką, kurios išdavoje Rytų Europos kraštai pavedami sovietų valiai. Atstovas Petherick, kuris paskutiniais laikais jau pakartotinai iškėlė Pabaltijo vastybių klausimą, apgailestavo, jog Churchilio vyriausybei nepasisekė gauti garantijų, kad „išvaduotos" tautos galėtų pačios apsispręsti ir sudaryti savo valdžią be kitų įsikišimo. Tai, kas dabar daroma su Lenkija ir Pabaltijo kraštais, esą visai priešinga visoms sutartims ir Atlanto deklaracijai. Kai atstovas Pethereck pasiūlė išaiškinti sovietų vyriausybei, kad ji su savo kaimynais padoriai pasielgtų, tai parlamento posėdyje pasigirdo juokas, nes niekas netiki, kad sovietai paisytų tokių patarimų.

Kitas parlamento atstovas, Sir Archibald Southby, pritarė Pethericku, pareikšdamas, jei anglai dabar pilnai pritartų Jaltos nutarimams, tai vėliau būsią per vėlu protestuoti. Atstovas toliau statė klausimą, ar Didž. Britanija savo sutartyje su sovietais 1941 metais buvo nustačiusi, kad neutraliųjų Pabaltijo respublikų ir Lenkijos neliečiamumas turįs būti užtikrintas arba ir čia dar buvo slaptų klauzulų.

LIETUVOS KLAUSIMAS AMERIKOJE

* Amerikos Jungtinių Valstybių prezidentas Roosveltas spaudos konferencijoje paklaustas dėl Baltijos vastybių pareiškė, kad Lietuvos, Latvijos ir Estijos valstybių klausimas Jaltos konferencijoje nebuvęs svarstomas. Į papildomą klausimą ar Amerika tas valstybes dar pripažįstanti, Rooseveltas tiesiogiai neatsakė, bet patarė kreiptis į užsienių reikalų ministeriją. Viceministeris Grew, išreikšdamas Amerikos užsienių reikalų ministerijos nusistatymą šiuo klausimu, spaudos konferencijoje pareiškė, kad Baltijos valstybių padėtis, kiek tai liečia J.A.V., ir po Jaltos konferencijos nėra pasikeitusi. Jis dar pridūrė, kad Lietuvos, Latvijos ir Estijos pasiuntiniai Vašingtone ir toliau yra pripažįstami, kaip tų valstybių oficialūs atstovai.

Toks yra vokiečių telegramų agentūros pranešimas iš Lisabonos.

LIETUVOS, LATVIJOS IR ESTIJOS PASIUNTINIŲ RAŠTAS

* Lietuvos, Latvijos ir Estijos buv. pasiuntinių Igno Šeiniaus, Francio Balodžio ir Augusto Rey bendras laiškas — atsakymas į sovietų laikraščio „Karas ir darbininkų klasė" užsipuldinėjimus, buvo atspausdintas švedų laikraštyje „Dagens Nyheter". Sovietų žurnalas vasario mėn. numeryje aštriai puolė Baltijos Tautų pabėgėlius Švedijoje, ypač Šeinių, Balodį ir Rey už tai, kad jie švedų spaudoje gynė savųjų tautų pabėgėlių reikalus prieš sovietų užgaidas. Sovietų žurnalas įtarė juos esant Vokietijos tarnyboje. Į tai puolamieji savo atsakyme pareiškė, kad jie savo paskelbimus apie sovietų daromą skriaudą Lietuvai, Latvijai ir Estijai rėmė tik tikrais faktais ir pergyvenimais. Apie šių nekaltų kraštų skriaudimą yra apsčiai rašę švedų, danų, šveicarų, anglų ir kiti liudytojai. Sovietų teroras Baltijos kraštuose pasauliui nesanti jo- [illegible]

NKVD VEIKLA LIETUVOJE

* Lietuva esanti geriausias pavyzdys, kaip gėdingai sovietai elgiasi tuose kraštuose, kuriuos jie kontroliuoja, rašo anglų savaitraštis „Weekley Rewiew". Toliau laikraštis mini masinius sušaudymus Kaune, Vilniuje, Šiauliuose ir masinius trėmimus į Sibirą. NKVD veikla esanti tokia, kad visus žiaurumus neįmanoma aprašyti, baigia laikraštis.

ŠVEDŲ SPAUDA APIE LIETUVĄ

* Švedų laikraštis „Folkets Dagbladet" praneša, kad Pabaltijo kraštuose, sovietų užfrontėje, vis labiau pasireiškia partizanai, kuriems vadovauja buvę kariai ir remia vietos gyventojai, ypač ūkininkai. Kai kuriose vietose partizanams pasisekė įsiveržti į sovietinius kalėjimus ir išvaduoti vietos gyventojus, sovietų pasmerktus ištrėmimui ar kitai bausmei. Ir vis dėlto dar šių metų vasario menesį išėję į Sibirą nauji tremtinių transportai iš keliolikos tūkstančių vietos gyventojų.

ĮSTEIGTAS LATVIŲ LAISVĖS KOMITETAS

Potsdamo pilyje vasario mėn. 20 d. įsteigta latvių Nacionalinė Taryba, kuri perėmė iš ikšiolinės šalies savivaldos latvių tautos interesų atstovavimą bei tvarkymą ir Latvijos valstybinio gyvenimo atgaivinimą. Taryba Laisvės Komiteto prezidentu išrinko latvių ϟϟ-legiono generalinį insp., ϟϟ-grupenfiurerį ir ϟϟ ginklų generolą leitenantą Bangerskį, kuriam suteiktas visų tautos interesų atstovavimas ir valstybinių reikalų tvarkymas. Jam pavesta sukviesti 18 žmonių komisiją.

Naujasis prezidentas sueigoje davė iškilmingą pasižadėjimą tautai ir prakalboje apibrėžė ateities planus ir artimiausiu laiku vykdytinus uždavinius, kurių svarbiausieji — glaudžiai ekonomiškai ir militariškai bendradarbiaujant su Vokietija, išvaduoti savąją žemę nuo bolševizmo.

* „Dienst aus Deutschland" ryšium latvių tautinio komiteto steigimu t. k. rašo: „Ryšium su šituo įsteigimu informuotuose sluoksniuose pastebima, kad pripažinti Baltijos valstybių savarankiškumą ir nepriklausomybę esanti kaip tik vokiečių užsienių politikos linija.

TEN, KUR SIAUČIA BOLŠEVIKAI

* Apie bolševikų žiaurumus kasdien gaunama vis daugiau žinių. Bolševikai kaip visur, taip ir Vokietijoje ypač žiauriai elgiasi su moterimis, kurias tiesiog masiniai išprievartauja ir paskui nužudo. Baisiausiai sovietai siaučia nakties metu, išvarydami gyventojus iš butų ir išplėšdami jų turtą. Vienas Stuhlweisenebergo pilietis pasakoja, kaip juodai apsirengęs bolševikas rūsyje iš automatinio šautuvo nužudė ligoninės vedėją gydytoją ir kitus tos ligoninės tarnautojus vyrus.

KODĖL KOVOJAME PRIEŠ BOLŠEVIZMĄ?

Jau senovėje lietuvių kaimynai rytuose buvo rusai. Prieš 1000 metų jie pirmieji pamėgino pasistumti į Vakarus ir, Jaroslavo Išmintingojo vadovaujami, buvo įsibrovę į lietuvių žemes. Ilgainiui tie nedraugingi rusų žygiai dažnėjo, kas privertė lietuvius, iki tol ramiai savo miškuose gyvenusius ir jokio priešo savo žemėje nemačiusius, susirūpinti Tėvynės saugumu. Rusų ir kitų priešų nuolatinis į Lietuvą veržimasis subrandino lietuviuose mintį atskirai besivaldančias lietuvių gimines sujungti į valstybę. Tą vienijimo darbą atliko karalius Mindaugas, o vėliau Lietuvos valdovai, matydami, kad rusai patys nėra vieningi ir puola kitas šalis tik plėšikavimo tikslais, pradėjo vieną po kitos Rusijos žemes imti į savo globą, jas tvarkyti ir valdyti.

Per 100 metų tuo būdu buvo užimti didžiuliai Rusijos plotai ir Lietuva išaugo į milžinišką tais laikais valstybę, apimančią daugiau kaip 500.000 kv. kilometrų ploto. Lietuvos žemės tais laikais, kaip žinome, traukėsi nuo Palangos ligi Odesos, vadinas, nuo Baltijos ligi Juodųjų jūrų.

Savaime aišku, kad tokius plotus galėjo valdyti tik aukštesnės kultūros tauta, kokia tuo metu buvo lietuviai, kurie pasižymėjo ne tik valstybine tvarka, tikybine tolerancija, bet ir plačiai išplėtotu teisės ir teisybės supratimu (Okupuotieji kraštai buvo valdomi lietuvių sukurtais įstatymais — Lietuvos Statutu). Rusijos plotų okupavimas ne tik Lietuvai garantavo saugumą, bet buvo naudingas ir patiems rusams, kurių likusiai daliai žiaurų jungą jau buvo uždėję totoriai.

Antra vertus, savo toli pramatančia politika Lietuvos valdovai ne tik gynė Tėvynę nuo rusų užmačių, bet apsaugojo ir Europą nuo totorių antplūdžio. Žodžiu, rusai keletą šimtų metų, dėka Lietuvos valdovų išmintingos politikos, nebebuvo niekam pavojingi, ir jų grobuoniškas imperializmas nuo Vakarų buvo nukreiptas kita linkme. Tik nelaiminga Sąjunga su Lenkija palaužė Lietuvos jėgas ir davė progos rusams „atsigriebti". 1795 metais rusai, pasinaudodami lenkų ir lietuvių nesugyvenimu, pavergė ir Lietuvą ir Lenkiją.

Rusų valdžioje išbuvome daugiau kaip 120 metų ir tik po Didžiojo (1914—1918 metų) karo galėjome atkurti savo valstybę etnografinėse, t. y. grynai lietuvių gyvenamose sienose, maždaug 65.000 kv. kilometrų plote.

Bet nežiūrint to, kad Rusijoje caristinį režimą pakeitė bolševikinė valdymo sistema, Maskvos grobuoniškas imperializmas, veržimasis į Vakarus, pasiliko tas pats.

Bolševikai [illegible] buvo „[illegible]gai" leidę atsiskirti [illegible] Rusijos pavergtoms tautoms ir sukurti savo nepriklausomas valstybes, bet kiek sustiprėję, jie tučtuojau tą pažadą sulaužė ir pasiuntė raudonąją armiją Estijos, Latvijos, Lietuvos ir Lenkijos pavergti. Maža to, jie rengė sukilimus Vokietijoje, Vengrijoje, Suomijoje ir kituose kraštuose.

Lietuvių tautos pasiryžimu ir savanorių — kūrėjų pasiaukojimu bolševikai 1919 metais buvo nugalėti ir pasiūlė Lietuvai taiką, kuri ir buvo pasirašyta Maskvoje 1920. VIII. 12 d.

Bolševikų imperializmas atkuto ir pasidarė dar labiau įžūlus tik po 20 metų, t. y. 1940 metais, kada jie pakartojo nepavykusį 1918 metų bandymą pavergti Pabaltijo valstybes, bet dabar jau ne jėgos, o klastos priemonėmis. Šį kartą jiems pasisekė. Prasidėjęs SSSR Vokietijos karas vėl buvo suteikęs galimumo Lietuvai nusikratyti bolševikais.

Tokie, trumpai suglaudus, buvo Lietuvos santykiai su Rusija, vėliau su Sovietų Sąjunga. Mes matome, kad ji nesitenkindama savo turimais milžiniškais žemių plotais ir gamtos turtais, tolydžio brovėsi į kaimynų kraštus.

Lietuvis iš senųjų laikų pasižymi darbštumu ir kūrybingumu. Savo jokių gamtos turtų (aukso, sidabro, naftos ir kt.) neturinčią Tėvynę jis myli, purena jos dirvą, sėja javus ir prisirišęs prie savo gimtosios žemės, kaip prie brangiausio turto, kurio jis nekeistų į auksą ar deimantus. Rusas, atvirkščiai, dėl istorinių aplinkybių ir dėl neteisingos carų socialinės, o vėliau bolševikų terorinės kolchozų politikos, buvo paverstas vergu. Bolševikų režime augęs žmogus nėra savo prigimtyje sėslus gyventojas — žemdirbys, o bastūnas, mėgstąs pasigrobti kas kitų sukurta, nebranginąs žemės, kurios jis faktinai ir neturi, nemėgstąs kuriamojo joje darbo, nemokąs išnaudoti savo krašto gamtos turtų.

Šį teigimą ryškiai liudyja palyginimas Lietuvos ir SSSR gyvenimo nuo 1920 ligi 1940 metų. Tuo metu, kada lietuviai, atstatę savo valstybę ant Didžiojo Karo griuvėsių, sukūrė sotų ir turtingą gyvenimą, SSSR per tuos 20 metų gyveno pusbadžiu, didžiausią savo turtų dalį sukišdama į ginklų pramonę. Kam buvo reikalingi Sovietų Sąjungai ginklai? Pasaulinei revoliucijai? Kam reikalinga pasaulinė revoliucija, jei per 25 metus siautėjęs Sovietų Sąjungoj bolševizmas pavertė rusus ir kitas pavergtas tautas dvasios ir kūno elgetomis? Ar tokie sužaloti, nukultūrėję žmonės gali ką nors teigiamo duoti Europai? Ar jie gali ją „išvaduoti"?

Nuo ko išvaduoti? Ar gali jie Europą pamokyti? Ko?

Išgyvenę metus bolševikų okupacijoje tikrai pažinome jų „saulėtą konstituciją". Pažinome ir pasiryžome pasipriešinti tokiai šėtoniškai klastingai apgaulei, pasiryžome kovoti ne tik dėl mūsų Tėvynės, bet ir dėl Europos ateities, dėl jos kultūros, dėl jos kūrybos apsaugos. Bolševizmas yra tūkstantį kartų baisesnis priešas Europai, negu kadaise totorių chanų jungas — Rusijai, nes bolševizmas naikina asmenybę, užmuša žmogaus sielą, paverčia žmogų savo užmačių aklu vykdytoju.

Tad, ar beverta klausti, kodėl mes, lietuviai kariai, kovojame prieš bolševizmą? Į tai mūsų pirmieji savanoriai atsakė jau 1918—1919 metais ties Jėznu, Alytum, Panevėžiu, Kalkūnais, Daugavpiliu. O kur tragiški pagalbos šauksmai tūkstančių mūsų tremtinių Sibire?... Kruvinos skerdynės Červenėj, Rainių miškelio siaubinga paslaptis, Pravieniškių skerdynės, žudymai Panevėžy, Rokišky, Petrašiūnuose ir kitose vietose?... Tai dar vis laukė atsakymo, kol, pagaliau, patrankoms prie Eitkūnų sudundėjus, 100.000 lietuvių, visi kaip vienas, pakėlė gink-[illegible] — už [illegible]tams už ištremtuosius ir nužudytuosius.

Tada per keturias dienas netekome apie 4000 kovotojų... Jie žuvo... Bet ar nuo to mūsų šventojo keršto pasiryžimas sumažėjo? Ne! Tūkstančiai vyrų ėjo į Rytus ir lietuvių batalionuose kovėsi su raudonuoju slibinu dėl šviesesnės Nepriklausomos Lietuvos ateities...

Prabėgo trejetas metų... Ir vėl mūsų Tėvynę trypia bolševiko batas ir vėl mūsų tautiečiai prievartaujami, vėl žudomi, tremiami, o mūsų sodybos, miestai paversti griuvėsiais... Vėl laukiniai azijatai grobsto mūsų kruopščiai rinktus turtus, vėl viską nacionalizuoja — atima, vagia, naikina...

Mes turime atsakyti!

Atsakyti nedvejodami, griežtai, vyriškai... Ir atsakome naujai perrikiavę savo gretas, užsidegę Tėvynės meile, užsigrūdinę ir pasiryžę Lietuvą išvaduoti.

Mes kovojame prieš bolševikus dėl to, kad jie išniekino visa, kas mūsų širdžiai yra brangu ir miela, dėl to, kad jie plėšia ir naikina mūsų Tėvynę, dėl to, kad jie neša kruviną terorą, badą, suirutę, nemokšų įsigalėjimą, dėl to, kad jie paneigė paprasčiausius teisybės ir teisės dėsnius, dėl to, kad jie išplėšė mums mūsų tautinę kultūrą ir tikėjimą, dėl to, kad jie nuvertino žmogų ir jį laiko vergu savo užmačioms, dėl to, kad jie griauja tai, ką lietuvių tauta tūkstantį metų savo prakaitu ir dvasios galiomis buvo sukūrusi.

Reikia išlaisvinti tautiečius ir visą Europą nuo to kruvinojo maro ir siaubo, reikia sunaikinti tą tautas žudantį ir prievartaujantį bolševikų režimą, kurio įsigalėjimas reikštų amžiais puoselėtos kultūros sunaikinimą.

Štai dėl ko mes, kariai, kovojame prieš bolševizmą!

Mes kovojame dar ir dėl to, kad Lietuva, būdama neatsiejama Vakarų Europos dalis, jaučia ir tam tikrą pareigą dėtis į bendrą kovą prieš bolševikų grobuoniškas užmačias, nes žinome, kad jeigu neįtempsime visų jėgų pergalei pasiekti, — Lietuvai gręsia dvasinė ir fizinė mirtis.

Lietuvis karys yra visa savo esme bolševizmo priešas. Jis visur ir visada, darbu ir gyvu žodžiu kovoja su bolševizmu, patraukdamas ir kitus prisidėti prie šios kovos, kurią laimėjus bus ne tik išgelbėta Europa, bet ir atkurta laisva, Nepriklausoma Lietuva.

Jurgis Normantas

Pavasaris be Tėvynės

Dažnai menu pavasarį tėvynej:
Žydėjo gėlės pievoj, paupiais;
Ir tu tada, su saule atsikėlus,
Šypsojais, dainavai, juokeis...

Senutis namas stovi prie upelio,
Jo sienos žydi saulės spinduliuos,
Darželyje graudžiai meilus smūtkelis,
Paskendęs rūpesčiuos giliuos...

Dabar esu kažkur nuo jų nutolęs,
Tiktai sapnuos regiu tave, namus;
Matau gėles, žaliuojantį atolą,
Gal būt, tikai smūtkelio nebebus...

Bet aš tikiu, kad grįšiu į tėvynę, —
Bus vasara; šypsosis vėl žiedai...
Skambės laukais galinga sutartinė,
Ir skris toli naujos dainos aidai.

In. Petrauskas

(Tęsinys iš 1 psl.)

EDENAS APIE LIUBLINO VYRIAUSYBĘ

* Anglų užsienių reikalų ministeris Edenas parlamente, kalbėdamas lenkų klausimu, atvirai pasakė, kad Churchilis, būdamas Maskvoje, susipažinęs su Liublino sovietinio komiteto nariais ir apie juos susidaręs labai blogą įspūdį(!). Nesą jokios abejonės, pareiškė Edenas giliai atsidusdamas, kad Anglija Liublino komiteto nepripažinsianti.

PASKELBĖ KARĄ

* Amerikos mažosios valstybės Peru, Venezuela ir kt. paskelbė karą ašies valstybėms. Patys anglų ir amerikiečių laikraščiai šių valstybių įstojimą į karą vadina skubėjimu užsitikrint vietą prie taikos konferencijos stalo.

* Turkai į karą neįsijungia. Pasklidusius gandus, kad Turkija ruošiasi pasiųsti į karo laukus ekspedicinį korpusą, turkų spauda paneigia. Esą, santarvininkai nė nereikalavę turkus kariauti. Jie santarvininkams būsią naudingi kitokiu būdu.

BOLŠEVIKAI ŠAUDO BELAISVIUS

Evakuojant Rytprūsius ir kitas Rytų Vokietijos vietas, esantieji stovyklose anglai ir amerikiečiai belaisviai nesutiko pasilikti ir sulaukti savo sąjungininkų bolševikų išvadavimo.

Karo eigoje tam tikras skaičius tų belaisvių vis dėlto pateko į sovietų rankas. Dalis jų, susidūrę su realybe, spruko ir prasiveržę pro frontą pasiekė vokiečių užnugarį. Toks atsitikimas buvo prie Deutsch-Eylau. Evakuojant amerikiečių puskarininkių belaisvių stovyklą Alt-Drevitz, dalis evakuojamųjų mėgino persikelti per Oderį, bet susidūrė su bolševikais. Amerikiečiai mosavo baltomis drobėmis ir Amerikos veliava, bet bolševikai į juos šaudė ir vienus nušovė, o kitus sužeidė. Tik staigiu vokiečių priešpuoliu amerikiečiai buvo išvaduoti iš savo „sąjungininkų".

Evakuojant lenkų karininkų belaisvių stovyklą, dalis tų karininkų taip pat pateko į bolševikų rankas. Dalį tų karininkų bolševikai sušaudė, kitiems pasisekė prasimušti į vokiečių pusę. Vienu atveju nuo bolševikų paspruko ir perėjo į vokiečių pusę apie 200 lenkų karininkų.

Šia proga įdomu pastebėti tai, kad šiuo keliu į sovietų rankas pakliuvusius anglus sovietų vyriausybė nesutiko grąžinti į Angliją ir net atsisakė suteikti žinių, kiek ir kokių belaisvių esama sovietų rankose. Panašiai sovietai anksčiau pasielgė ir su prancūzais belaisviais.

BOLŠEVIKAI NUŽUDĖ 2 VENGRIJOS VYSKUPUS

Kaip pranešama iš bolševikų okupuotos Vengrijos ten nužudyti arkivyskupas Groesz ir vyskupas Virag.

(„Lietuviai" 12—15 nr. nr.)

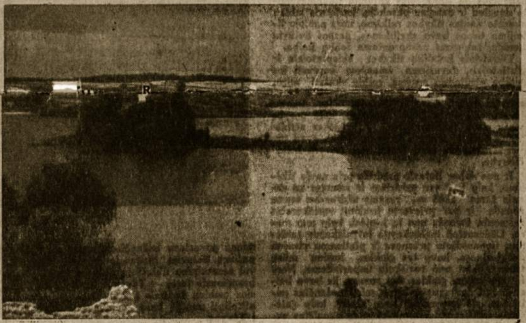

Vaizdas į Trakų ežerą iš pilies bokšto

ŠVENTO JUOZAPO ALUS

Alb. Vaitkus

Poryt švento Juozapo diena — jo vardinės. Bažnyčioje atlaidai, rekolekcijos, meditacijos, klūpojimai prie altoriaus. Kaip kasmet nuvažiuos, atliks velykinę. Popiet — linksmoji dalis. Kaip kasmet Keturakis švęs šventę švento Juozapo, šventę savo patrono ir globėjo.

Jis nuėjo pas vyrus, ant skiedryno plepančius ir švilpaujančius. Jį traukė kažkas išeiti į laukus, pereiti dirvas, perbristi krūmus, apžvelgti gyvastim plazdantį pavasario ruožą. Pasinerti vėjo drungnoje ir kvapnioje vilnyje, pasiklausyti linksmai grioviais ir vagomis skambančio vandens. Jis paėmė nuo priekléčio kastuvą ir šūktelėjo sūnui:

— Prižiūrėk, Rokai, viralinę. Netrukus galėsi nutekinti — bus antrininkui. Alus gražiai rūgsta... Aš kilsiu pasižvalgyti į laukus... Žemė bus jau prabrinkusi... Gal ir rugiai kur apsemti. Pažiūrėsiu, kaip dobilai praleido žiemą...

Diena jau glaudžiasi prie žemės, kaip kuplus būrelis lauko vištelių velėnos prieglobstyje. O pavasaris, kaip srūvanti beržo sula, permerkė žemę, kurią raudonas saulės rutulys pavertė sklidina vyno taure.

Keturakis eina ir nesupranta, kas jį taip tvirtai pagavo į savo glėbį ir neša į laukus. Jis sustoja aukštumėlėje ir įsistebi į savo šešėlį. Jo milžino statula vingiuoja ir raitosi ežiomis ir suartomis dirvomis, vandens balutėmis ir pievoksliais. Jam nenoromis laužiasi į galvą: į ką jis panašus?

„Tokia giedra. Ir naktį tikrai pašals... O tai gadina žiemkenčių šaknis". Jis prakasa griovelį ir tąja vaga iš parudavusios rugių dirvos puola greita kaip driežlė srovelė.

Ak, ta žemė, žemelė juodoji!... Lyg dainos posmas, spraudžiasi į širdį ir ten nebeišsitenka.

Ak, žeme!...

Kokia brangi ir didelė žemė...

Lyg apvaliu kalnagūbriu brenda per žemę be galo didelis milžino šešėlis — ūkininkas...

Ūkininkas keliauja, aplankydamas savo žemę. Jo svajonės ir mintys — prastoji žemės kalba. Jis šnekina ežios žolę ir pagriovių karklus, ir pasilenkęs pakelia akmenį, į kurį vasarą pjovėjas atmuša dalgio ašmenis.

Tie laukai ir dirvos, pievūkštės ištisai nuglostytos jo rankų. Kiek kartų žemės krūtinę draskė ir smaigė žagrėmis ir akėčiomis!... Kiek pavasarių žėrė iš pilnos saujos sunkų grūdą į paūksmingą josios skraitą!.. Kiek padūmavusių geltonų rudenų jis vežė josios auglių į aukštą klojimą!..

Ak, žeme!..

Štai, jau po Velykų išeis Rokas su savo vyrais, su atsišėrusiais arkliais ir pradės naują darbų grandinę. Ir jis senis kurią pavakarę, apsiavęs lengvom naginėm, pereis rėžį su sėtuve per petį. Ir ar galės jis išpasakoti kokiam pašalaičiui, kaip malonu atsisėsti tarp garuojančios šviežios vagos drėgnų grumstų? Koks gražus ateis tada vakaras! Koks skanus tada bus žemės kvapas!.. Ir vakarienė, ir sutema, ir griežlės balsas rugiuose... Poilsis!..

Poilsio jam bereikia. Taip... Tačiau jis eina, nes kažin kas jį neša. Ir nori senis suspausti rankomis savo krūtinę ir sulaikyti tą gyvą pavasario ir žemės šauksmą, kad jis neišbėgtų. Krūtinė sklidina pavasario jėgos. Ir senis eina.

Jis mato — kviečiai išvargę ir nusigandę iš po žiemos. Rugiai rausvi. Bet, štai, va, jau sėlina, atbrenda, atmauroja pavasaris ir... dar... dar diena...

Ak, geroji, juodoji kviečių žeme!...

Pempės tebelydi jį kaip burtininką, kaip girtą grįžtantį namo, nesgi jis ir girtas. Ir vieversys dar kažin kur lyg graudus mišių varpelis.

Prieš saulę virpa miškai ir kauburiai, ir sodybos langai plieskia lygiai, kaip bažnyčia brėkštantį advento rarotų rytmetį. Keturakis stabteli, kad dar kartą pasidžiaugtų savo praeities darbu: namais, daržinėmis, tvartais, klėtimi ir sodo medžiais. Tolumuje vilnija lėkštos kalvos. Senas malūnas, krūmai, pievos...

Taip lengva. Tik krūtinėje troškų, tik krūtinėje kažko per daug. Ir tat ko jis negali sau išsiaiškinti, tačiau žino ir jaučia, jo senas kojas padaro kaip žygūno ir stumia.

Miškas. Beržynėlis. Jo sodintas, retintas, genėtas. Čia vartėsi tik akmenys, ir kelmai puvo. O koks dabar puikus miškas!.. Ir nori jis apsikabinti baltą, kaip varškė svyruoklio liemenį, apglėbti visą beržynėlį, sušukti jam, kaip jis jį myli, koks jis jam brangus.

Plevėsuojančiais kailinių skvernais, nusvirusiais ūsais, plačiomis akimis, lyg pasiryžęs sugerti visą begaliniai platų paveikslą ir neišleisti menkiausios smulkmenėlės, jis jau apsuko didžiausį ratą. Pamiškėje nokstą sniego pusnys, rausvos, kaip merginos skruostas, nesgi saulė siunčia paskutinį raudoną spindulį.

Ir nusileidžia ji. Ir žemė ūmai papilkėja, lyg pelenais apsitraukia kaip numirėlio veidas.

Liūneliai velkasi plonyčiu ledu. Dirvos stingsta. Ežių ir pagriovių sausa pernykštė žolė pasidaro stamantri, ir lapai brazda po kojomis.

Kokia tyla!... Dangus žalias, ir varnos skrenda be balso, lyg saulę kliudančio debesio šešėlis.

Tik pempės vis jį dar lydi.

Vakaras.

Keturakis eina namo.

Troboje dega šviesa. Prie vartų jį pasitinka šunes. Laižo jam rankas, šoka ant krūtinės, vizgina uodegas, unkščia iš džiaugsmo, sargūs šunes.

* *

Valandėlę jis gaišo viralinėje. Alus kubile putojo, rūgo, puta dribo per kraštus, lyg paleisto tvenkinio vandens verpetas. Jis uždengė kubilą stora gūnia, pirma prisisėmęs didelį glaistytą ąsotį. Katilas jau nukabintas, ugnis išblėsusi.

Šeimyna jau rinkosi į trobą. Ant stalo degė lempa. Senis ten pastatė ąsotį rūgstančio alaus.

— Dabar tai jau visus prašom pamėginti. Elze, paduok stiklines... — tarė jis didžiai patenkintas.

Pirmiausia žinią čiupo vyrai. Ir jiems neužteko po stiklinę. Jie trenkė iš karto net po penkias.

— Ot, tai bus bent alus!... Žiūrėkite, koks tirštas, lūpos limpa net... — gyrė vaikis, šluostydamas putotas lūpas.

— Koks saldus, kaip medus!.. — laižėsi piemuo.

— Fe, koks kartus!.. Kaip čemeryčia... — purtėsi merginos, išsiurbusios mažais gurkšneliais po stiklinę.

Senis juokėsi. Ta kalba jam tiko.

— Tai ir gerai... Visko yra užtenkamai, kaip ir pritinka geram alui.. Taigi, moterėlės, dėl manęs vakarienės galit ir nevirti...

Tai sakydamas, jis atsiriekė storą duonos riekę, nupjovė sužiedėjusią plutą ir numetė po stalu šunims, kurie trynėsi apie kojas ir uodegomis beldė į aslą. Nuo lentynos pasiėmė druskinę ir paprašė nulupti svogūną. Štai ir jo vakarienė: kąsnis duonos, žiupsnis druskos ir skiltelė svogūno — gurkšnis drungno alaus.

— Nebevirsim, gerai.. Tik matysiu, ar jūs neišalksit...

— Ne, motin. Druska, duona ir alaus kaušas — valgis reiškiąs pagarbą. Juo vaišina karalius ir valdovus, vyskupus ir kunigus, — sutinka jaunuosius ir naujagimius. Ir kodėl nebūčiau sotus?

— Žinau... Ar aš beprasidėsiu... — purkštavo senoji.

LIETUVIŠKA GIESMĖ

Kelinta diena, kai dangstydamies vieno vidurinės Italijos miestelio priemiesčiuos, laukiame iš divizijos štabo įsakymo. Frontas už 15—20 km. Laikraščiuos rašo: „Pietų fronte ramu". Vis dėl to čia pragariškai triukšminga, o naktį kovos linija nužymima išspiautais ugnies liežuviais. Frontas, tarytum snaudžiantis milžinas, alsuoja ir tam jo alsavimui pritaria nuolatinis priešo lėktuvų burzgimas, staugiančių bombų sprogimai.

Dėl nuolatinių priešo lėktuvų puolimų išsisklaidome priemiesčio soduose. Mudu su draugu susirandame sename vynuogyne akmeninį tiltelį, kuris mus puikiai dengia nuo saulės spindulių ir žemai skraidančių priešo lėktuvų kulkosvaidžių kulkų. Tiltelis senas, gana stiprus, tik jo sienose knibžda aibės Pietų kraštų įvairių gyvių, ypač šliužų. Nukarusios ir, tarytum, mums šypsančios vynuogių kekės, atrodo tyčia mus vilioja, nors ir lėktuvams burzgiant: išlysk ir smaguriauk.

Apyvakariui, nustojus kiek saulutei spirginti, išlendame iš po tiltelio ir, pasislėpę vieno šakoto medžio pavėsyje, stebime (kelinta dienal) priešo lėktuvų žaidimą su žemėje esančiais flakais. Štai plentu burzgia motociklas. Viršum jo — priešo lėktuvas. Paleidęs į darbą visus turimus ginklus jis neria žemyn paskui savo išmestą bombą, staugdamas ir kvatodamas didelio kalibro kulkosvaidžiais tik karo dievui tesuprantamu juoku. Štai jis suka apie uolos iškišulį, štai kyla viršum debesų, o flakų iš kitos vietos paspirgintas, vėl neria žemyn. Pajutęs didelį karštį jis ne vietoj numeta bombą ir staugdamas slėniais, prisidengdamas uolomis, vėl iškyla, bet degdamas pranyksta tarpekliuose, palikdamas paskui save parašiutus, kuriuos lydi balti mūsų flakų dūmų kamuoliukai.

Prisidengdamas vynuogyno krūmais, atkiūtina mūsų dalinio vado pasiuntinys:

— Sveiki, vyrai! — šypsosi mums linksmas grandinis, dėvįs geltonu tropikų munduru ir trumpomis kelnaitėmis. — Kaip jaučiatės šioje driežų ir skorpionų karalystėje?

— Geriau skorpionai, negu sunkiųjų patrankų sviediniai, — atsiliepia mano bendras.

— Teisybė! Kokie čia sprogimai girdėjosi jūsų sode vakar naktį?

— Nagi, vakar buvo atlėkę keletas žviegiančių paršiukų...

— Hm... Taigi štai kas, vyrai. Šį vakarą, 20 valandą, visas dalinys su šalmais ir dujokaukėm rikiuojasi buvusios būstinės aikštėje. Praneškite savo skyriui, o aš turiu skubėti pas kitus.

Pasiuntinys apsidairo ir pasišokėjęs nuskina kažkokį spygliuotą vaisių nuo medžio, panašaus į kaštaną:

— Kaip matau, vyrai, jūs turite puikių riešutų ir nesmaguriaujate? — juokias jis ir akies mirksniu peiliu išlukštenęs vaisiaus branduolį, jį kramtydamas nueina uolų link. Mudu nieko nelaukdami pašokstame ragauti šviežienos ir papildyti patuštėjusių pilvų, kurie dėl transporto vėlavimosi buvo gana neramūs.

Sutemus mūsų dalinys išsirikiavo keturkampėj mokyklos aikštėje. Laukėm vado, vyr. leitenanto, kuris jau buvo mums pažįstamas kelionės iš Reicho metu.

— Vyrai, — prabilo per vertėją atvykęs vadas. — Aš grįžau iš generolo, kuriam jus pristačiau. Kadangi jūs patyrę, seni šio karo dalyviai ir turite garbingą, nesuteptą praeitį, kalbėsiu trumpai. Matau daugelio jūsų krūtinės papuoštos sužeidimo ir įvairių kautynių pasižymėjimo ženklais... Kęsdami šio žiauriojo karo sunkumus ir nedateklius, jūs nesiskundėte esą nuvargę, nevalgę... Aš džiaugiuos, kad divizijos vadas mane paskyrė jūsų dalinio vadu ir mes petys į petį kovosime fronte...

Po vado kalbos iš kelių šimtų krūtinių nuskambėjo kariškas valio ir gal pirmą kartą šioje kalnų šalyje pasigirdo mūsų Tautos Himnas. Tolumoje blikčiojo ir gaudė patrankos. Dangus puošėsi iš lėktuvų metamais žiburėliais. Bedantis mėnulis šypsojosi įvairiaspalviame rate, žiūrėdamas į šį sukvailėjusį ir kruviną pasaulį.

Nutilus paskutiniam Himno posmui, kalba lietuvis ryšių karininkas.

— Vyrai, nuo šios minutės būkite kiekvieną momentą pasirengę išvykti. Dalinių vadai žinokite, kur kas randasi. Rytoj šventė, kuri būdavo iškilmingai švenčiama ir mūsų laisvoj Lietuvoj. Kadangi mes visi esame katalikai, tai visi rytoj aštuntą valandą renkamės bažnyčion, kurioj bus laikomos lietuviams pamaldos.

Viršuje suburbia lėktuvas ir išmeta lempą.

— Išsivaikščiot! — sukomanduoja dalinio vadas.

Keli šimtai vyrų, sukėlę debesį dulkių, dingsta namų ir medžių šešėliuose.

*

Po neramios nakties išaušo puikus, ramus rytas. Nesigirdi fronto griaustinio. Nesimato lėktuvų. Atrodo, kad ir priešas nenori drumsti šios Marijos šventės ramybės. Savo karštą žvilgsnį metusi pro bažnyčios langą saulutė, rado ją prigužėjusią karių, tropikų uniformoje. Jie čia sėmėsi stiprybės ateičiai. Nežinia ar yra pasaulyje nelaimingesnių žmonių, nuo kurių, tarytum, nusigręžė dangus, kaip šitie su trispalvėmis vėliavėlėmis ant rankovių kariai. Daugelis jų neteko turto, tėvų, artimųjų ir tėvynės. Daugelis net ir viltį palaidojo. Liko jiems tik kova ir mirtis. Kovoti iki paskutinio kraujo lašo, kovoti iki pergalės, arba sudegti šio karo ugnyje!

Nuskamba paskutiniai giesmės žodžiai: „Marija, Marija... Palengvink vergiją... Pagelbėk žmoniją... Išgelbėk nuo priešo baisaus..." Ši giesmė — tikra paguoda. Daugelį metų ji skambėjo tarp mūsų, pulko orkestrui pritariant, skambėjo ji bolševikų vergijos laikais, sudundėjus Lietuvoj pirmiesiems šūviams, skambėjo Rusijos miškuose ir pelkėse, Vokietijos didmiesčiuose ir dabar šioje, italų menininkų išpuoštoje bažnytėlėje skamba ši giesmė ir stiprina mus naujiems žygiams.

Po pamaldų, vietos gyventojai tik ir kartojo žodį Lituania, nors mažai kas žinojo, kur tas kraštas yra. Daug nuoširdumo patyrėme iš jų. Žmonės, ypač jaunimas rinkosi prie mūsų būstinės ir klausėsi liaudies dainų. Kai kurios drąsesnės mergaitės pradėjo nešti vaisių ir dalinti juos lietuvių kariams. Italas senukas atitempė apipintą butelį vyno, kas dar labiau padidino šventės nuotaiką.

Pas globos karininką atplasdėjo vienuolis ir prisispyręs prašė lietuvius karius giedoti jo vienuolyno bažnyčioje, kur rytoj bus laikomos pamaldos. Deja, jau naktį prieš dvyliktą mes išžygiavome ten, kur kalnuose gaudė patrankos.

Kapitonas N.

Petras Babickas

Legenda

(Iš knygos „Kaukazo aidai")

Nykią dainą, seniai jau sudėtą,
Apie Soslamą, jauną džigitą,
Padainavo man senas osetas,
Prie ugniakuro, blėstančio rytą.

Jis dainavo didus ir galingas,
Žodžiai liejos jam posmais niūriais:
„O, džigite! Koks tu nelaimingas;
Kam tėvynei gėdos padarei?..

Dainiai gieda tik garbę karžygių,
Nedainuoja kaltės nelemtos...
„... Jis į tėviškę bėgo iš žygio,
Žygio, lemiamo laisvei tautos."

Štai ir kalnai, kur augo dar vaikas
Štai ir sachli... motulė tenai...
Ir širdis jam iš ilgesio svaigo,
Tėvų namo nematčius senai...

Bet štai kitas, toks mielas jam namas:
„Atsiliepk, atsiliepk, mylima...
Aš grįžau..." Į duris paduzgena:
„Leisk, brangioji, tai — aš". Tyluma.

Pagaliau girdi balsą jis kimų:
„Tu?.. Nelaukiau... Šalin nuo manęs!
Kas paliko draugus jų likimui, —
Niekados su manim negyvens".

Skuba Soslam pas motiną, sesę:
„Sugrįžau... Tu atjausk, nevaryk..."
Sesės žvilgsnyje meilė užgęso,
Rūsčiu mostu parodė duris.

Ir suklupo prie motinos savo:
„Motušėle. Sveika tu, matau..."
Bet senutė, nors sunkiai alsavo,
Teatsakė: „Ne motina tau..."

Ir sušuko bėglys, kaip pašautas:
„Jūs man gailite žodžių meilių?
Jei aš išdaviau savąją tautą,
Tai ir bausmę pakelti galiu!"

Ir kaip viesulas šoko nuo vartų
Prie gūdžios ir tamsios prarajos...
Vienas žingsnis... Ir Soslam jau vartės
Dugne upės, besočios, rajos...

— — — — — — —

Bėgo dienos, kaip Terekas [illegible]os,
Grįžo vyrai iš karo visi,
Smilko paryčiais sachlėse dūmai:
Kur tu, Soslamai, kur tu esi?..

Neprisiminė niekas džigito,
Neminėjo mirties nelauktos...
Mylimoji jo rinkosi kitą,
Ir nesuraukė sesė kaktos.

Tiktai motina dūsavo tyliai:
„Netikėjau... Nelaukiau... Vai, ne..."
Kas tautos ir tėvynės nemyli,
Tam belieka tik kapas dugne..."

Luftvafės talkininkė

TEKELIAUJA . . .

(Mano katiliuko istorija)

Mes palikome sodus, kuriuose žydėjo raudoni obuoliai, ėjome per tėviškės laukus, nustatytus geltonomis rugių gubomis, o mus lydėjo mergaitės, su savimi nešdamos ašaras, meilius atsisveikinimo žodelius. Toli pasiliko armonikos garsai, ilgai dar skambėjo ausyse dainų melodijos. Būriai vyrų maišėsi kareivinių rajone. Ilgos civilių eilės stovėjo prie sandėlio durų, akimis ir žodžiais palydėdami tuos, kurie išeidavo apsirengę kariškomis uniformomis. Naujitėlaičiai drabužiai, geltoni batai, kuprinė, jos viršuje šalmas, o šonuose — katiliukas ir gertuvė. Tai turtas buvusio civilio žmogaus.

Prabėgo eilė metų. Kelis kartus keitėme uniformos spalvą, o senus mundurus pakeisdavome naujais. Lūžo plieno šalmai, karių katiliukai ėjo iš rankų į rankas. Keitėsi ir karių veidai. Kam dar buvo lemta pasilikti gyvam, to paausius puošė žili plaukai, veiduose raukšlės vagojosi.

Išsiskirstę po šiaurę ir pietus, mes, tie, kurie draugėje palikome tėviškės kareivines, susirinkome į sveikstančiųjų kuopą. Gražaus dvaro sodo pievą ruduo grindė kaštanais, plasnojo pageltę medžių lapai, o mes, pergyvenę sunkius sužeidimus, pavojingas operacijas, nugalėję mirtį, gyvenome antrąją jaunystę. Daugelis iš mūsų po kurio laiko vėl išvyks į frontą, atsisveikins su kovos draugais, su tais, kurie dienos šviesą matuoja viena akimi, pasitenkina galėdami liesti žemę viena koja, visą tarnybą atlieka kairiąja ranka. Vyrų krūtines puošia įvairūs pasižymėjimo bei sužeidimo ženklai. Tie vyrai buvo pirmose fronto linijose, bet apie kovas jie mažiausiai kalba. Praeitis, prisiminimai, praėjusio gyvenimo įvykiai iki kareivinių sandėlio durų, kada jie su savo drabužiais kartu pakeitė ir visą gyvenimą — štai kas sudaro jų kalbų pagrindines temas. Viskas pinasi apie praėjusį gyvenimą.

Mūsų virėjas šiandien paruošė pagerintus pietus. Valgome lauke, dvaro sode. Rytoj mūsų skaičius sumažės, o į jų vietą plauks iš įvairių ligoninių kiti, kuriems reikalingas poilsis, sveikatos remontas. Mažas būrelis sėdime prie tvenkinio, trupiniais maitiname vandens paukščius.

Juozas grįžo iš žūklės, nešinas katiliuke žuvų. Mes puolėme žiūrėti jo laimėjimo. Katiliuke nardė trys nedidelės žuvelės. — Bus katinui priešpiečiai, — nusprendėme. Juozas jau buvo benešąs katiliuką, kai staiga aš pamačiau ant jo šono išbraižytas savo monogramas ir datą.

— Tai mano katiliukas! — surikau aš.

— Būk ramus, — atsakė Juozas išplėtęs akis. Gavau jį išeidamas iš ligoninės. Štai, žiūrėk, čia yra įrašyta ir mano pavardė.

— Neginčiju, kad jis dabar tau priklauso, bet kadaise jis buvo mano žygio draugas.

Vargšės žuvelės buvo atiduotos katinui, vanduo išpiltas, o mes visi įnikome skaityti katiliuko šone įrašytas monogramas ir datas. Tiekęs man maistą keturis mėnesius, šaltosios žiemos metu atsiskyrė jis nuo manęs siaučiant pūgai ir keliavo iš Rusijos į Norvegiją, iš ten į Suomijos šiaurę, paskiau šildėsi Krymo saulėje, grįžo į tėviškę, lydėjo naujus uniformuotus dalinius į frontą ir galiausiai, prieš patenkant į Juozo priklausomybę, ilsėjosi ligoninės sandėlyje.

Kai visi draugėje perskaitėme katiliuko istoriją, aš dar kelis kartus skaičiau tuos įrašus, užsirašiau jo buvusių savininkų pavardes ir kelis lauko pašto numerius. Jis man buvo lyg tas paklydėlis sūnus, sugrįžęs į savo namus Bet, deja, jis dabar tarnavo kitam.

— Nori, kad jis pas tave grįžtų, — lyg atspėdamas mano mintis, paklausė Juozas.

Jau buvau betiesiąs rankas jį paimti į savo globą, kai mane sulaikė draugai.

— Tegu jis toliau keliauja savo keliais, — įsiterpė viršila. — Parašyk, kad buvai su juo susitikęs ir grąžink Juozui.

— Tegu keliauja, — nutariau ir aš, gražiai išbrėždamas peiliuku ant jo šono:

Vytautas Birutaitis
Karo korespondentas

— Tai ir išgersim ,vaikiukai! Pripilk, Petruk, stiklines...

— Visą išgersit ir Velykoms nebeliks...Argi šventes sausai teks leisti?... — Elzė rūpinosi ir rūgojo. Senasis tačiau juokėsi iš to.

— O, mergel, kur Velykos dar!... Šis alus švento Juozapo, mano senojo barzdoto patrono... Mes pagarbinsim, pašlovinsim jį, susėdę smagūs žili seneliai. O paskui ir vėl padarysim. Ar ne, Rokai?...

Sūnus linkčiojo galva:

— Žinoma, kam čia rūpintis...

— Na mat... Salyklo prisidžiovinau visai vasarai. O apynių nė nesudorosim visų... Galės svarą kitą parduoti..

Tėvas kreipiasi į moteris.

— O jūs, ar jau iškepėt pyrago?

— Ne.. O kam?... — Elzė lyg nežinanti.

— Gi šventam Juozapui.. Žiūrėk man, kad rytoj iškeptumėt.

— O jūs, mergės, rytoj man visas kamaras ir seklyčią, ir prieangį baltai išplaukit! Ir voratinklius iš visų kerčių išknebinėkit, lubas ir langus nuklostykit!.. Stalus, suolus ir lentynas su ražu nutrinkit!.. Ar girdit, mergės?

— Kur, papuni, negirdėsim... — prunkštė į saują merginos.

— Ir kiemą kad man nugrėbstytumėt!... O takus smulkiais eglišakiais turėsit pabarstyti... Ar maži mes ponai čia susirinksim?!. Oho... Yra ko pažiūrėti, — įsakinėjo senis.

— Taigi, ponai jūs nemaži... Ponai — bajorai — nusmuktkelniai.. — šaipėsi senoji.

Mergės jau net siūlėsi prie vartų pastatyti dvi eglaites su vėliavėlėmis viršūnėse ir prie durų prikalti storą vainiką. Tik ar senasis jas pamylėsiąs, ar saldainių nupirksiąs?

— O kaipgi, — senasis, aišku, jų neužmiršiąs už tokią gerą širdį.

— Jūs, vaikiukai, vakare pirtį iškūrensit. Tai kad išsipersim, kad išsivanosim... Balti, kaip sūriai pareisim...

— Pirtį iškūrensiu aš, dėde, — pasisiūlė piemuo.

— Galėsi ir tu. Ir arklius reikės gerai iššukuoti. Dabar jie šeriasi, tai labai niežti... Ir jiems tegul bus smagiau.

— Tai čia aš apsisuksiu... — juokėsi vaikis.

— O kas man, tetuši?.. Ar man neužduosi jokio darbo? — pralinksmėjęs klausė Rokas.

— Kaipgi, bus ir tau darbo, nebijok. Kaip gaspadorius turėsi visus pridaboti... Ir turėsi suprašyti savo kaimynus ir draugus išsigerti ir pasikalbėti...

Troboje darėsi kas kartą linksmiau. Pypkių dūmai raitėsi palubėje ir aplink lempą šliaužiojo melsvais žalčiais. Rūkė visi, neišskiriant nė piemenio.

Virtuvėje moterys baigė ruošą. Vaikis išėjo į kūtę apžiūrėti gyvulių.

Keturakis kėlėsi, bet sudejavęs prisėdo vėl, tarytum, būtų pripiltas šlapio žvyro. Tik dabar jis pajuto baisų nuovargį kauluose. Nutirpusios kaip kaladės kojos jo veik nebeklausė. Smilkiniuose tvinkčiojo, akyse rodėsi besisukanti lempa ir sienos.

„Per daug šiandien prisivaikščiojau ir prisidirbau. Geriau eisiu atsigulsiu ir pailsėsiu gerai. Rokas nueis į viralinę, apžiūrės, apklostys... Man jau per daug šiandien, man užtenka" — ramino save senis.

Jis nušlubavo per aslą kaip sulaužytas, kaip išsukiotas ir primuštas.

„Senatvė... štai kas yra senatvė..." — mąstė senis, audamasis patamsyje kojas. Kažkaip liūdna jam ir graudu pasidarė.

Jis užmigo kietai, kaip užmuštas.

* *
*

Kaip jaunoji prie altoriaus susisupusi baltais šydais ir veliumais, toks yra vyšnynas. Iš žiedų rūko pakyla keletas lengvučių, geltonų, kaip šalpusnės žiedai, plaštakių ir svyruoja aplink einančio galvą. Takas raitosi tankiomis ir vešliomis dirvomis, pro sodžius ir viensėdijas, siekia mišką, kuris niekad dar nebuvo toks gražus ir paslaptingas. Vien žaluma. Pievose dūzgia apželtkojės bitės, po vasarojaus želmenis, kaip po garbanotą avies vilną, braido girgždelės ir girgžda, nors dar ne vakaras.

Viršum aukštumų įsirėmė gracingu lanku išskriesta laumės juosta, ir saulė pina joje vis nuostabesnes gijas. Anksčiau praėjo lietaus šuoras. Kelyje nė vienos dulkės. Tik tirštas žemės kvepėjimas plaukia, kaip žydinčių rugių banga. Ir keliauti taip smagu. Jis pasižiūri į lazdą, kurią nešasi rankoje, nusijuokia ir meta ją šalin... Jis tvirtas ir jaunas.

Jau kiek nukeliauta, o vistiek taip lengva. Nejaučia jokio nuovargio. Štai vietos jau pažįstamos, nors jis neprisimena, kada ir kaip čia jo būta, o vienok taip jauku ir linksma. Atrodo, išbėgs tuoj lodamas jaunas šuo, ir nuo gonkų pamojuos balta skarelė.

Staiga iš paukščių sutartinių, vabalų dūzgimo, vėjo šnarėjimo, medžių kuždesio, smilgų niūniavimo išvilnija giesmė. Giesmė ateina iš kažin kur toli, nuo tų kalvų ir miškų. Giesmė be galo graudi ir galinga, kerinti giesmė, kurios pabūgę, nutyla sparnuoti giesmininkai, priglaudžia prie žemės vėjas savo ausį ir klausosi.

„Tai yra laidotuvių giesmė, — mąsto jis, — bet ne... Ar atsirastų nors vienas, kurį reikėtų laidoti tokią auksinę vasarą?.. Ne, žinoma... Tai yra kryžiaunos dienos ir žmonės eina pulkais ir šaukia, garbindami Viešpatį ir prašydami Jo derliaus našumo savo dirvoms ir sveikatos savo vaikams"....

Jis keliauja tolyn.

Vis tolyn...

Vasara keliauja su juo kartu. Ant kalnelių pušys varvina kaitros ištirpdytus sakus, ir ilgi spygliai atmuša saulės spindulius. Staiga jis nustemba — tarp medžių daug kryžių. Ir kai keleivis, užvertęs galvą, matuoja pušų aukštį, ateina du vyrai su kastuvais ant pečių. Jis girdi, kaip gaižiai sugirgžda daromi geležiniai vartai...

„Vyrai kas kalne duobę, kad nuleistų jos šalton gilumon nesenai mirusįjį..." — mąsto keleivis. Tačiau gal ne? „Ak, kas gi galėtų šiandien mirti, kai gyvenimas taip šaukia? Ne, vyrai eina tvarkyti, apkasti senų antkapių, sulyginti takų, pasodinti medžių ir žolių..."

Vingiuoja takas toliau. Vingiuoja jis upelio krantais. Keleivis persigauna seklia brasta kitan krantan ir sustoja pasidžiaugti kleganačia tekme, žuvelėmis ir linkstančiomis pasroviui žolėmis.

Netolimame kaime skamba varpai, kaip žvangučiai lankoje. Skamba, skamba varpai aukštoje varpinėje, pačiame vidudienyje, pačiame kaitros gūdume, kai nebejuda nė vienas lapas ir šauksmas ištirpsta pakelėje.

Varpai, varpai... Ir vis garsiau ir vis aiškiau jie skamba, nes jis eina jų balso link.

Ir sveikina jį ateinantį skambanti vario širdis.

Varpinės durys praviros. Stovi ten varpininkas ir svyruoja ant virvių. Keleivis prisiartina. Ir jie žiūri vienas kitam į akis. O kai senis nepaliauja supti galvos ir nenukreipia į šalį savo žvilgsnio, svetimasis sušunka. Jis rėkia visa gerkle, kad tik būtų išgirstas:

— Ar tu skelbi linksmą žinią vasaros žemei ir šlovini Visagalį?.. Ar tu sutinki garbingą atvykėlį iš svečios šalies?.. O gal tu palydi išeinantį iš čia?.. Atsakyk, varpininke!

Atsakė varpininkas:

— Aš neskelbiu linksmos žinios, šlovindamas Viešpatį, ir nesutinku atvyksančio iš toli... Aš palydžiu tą, kurį neša į kapus...

— Kas mirė, varpininke?..

Atsakė varpininkas:

— Juozapas Keturakis iš Basiuliškių, garbingas narys mūsų šventos parapijos. Septyniasdešimt ir šešerių metų amžiaus...

Kai svetimas keleivis norėjo sušukti, pareikšdamas savo nustebimą ir protestuoti prieš tą dienovydžio melą, jį nugąsdino varpininkas. Ant virvių suposi šiurpus, vienaakis, kuprotas milžinas ir kvatojosi baisiu juoku, nuo kurio siūbavo medžiai ir kilo smėlio sūkuriai..

*
* *

Keturakis virste išvirto iš lovos ir, lyg mėšlungio traukomas, šoko ieškoti degtukų. Jo nugara šlapia, o nuo kaktos ritasi šalti lašai. Dantų likučiai kalena burnoje, ir jis niekaip negali išsivaduoti iš ledinės baimės glėbio.

Degtukas gęsta, jis įdega kitą, kurio šviesa užgriebia gabalą aslos ir jo koją. Be to, jis pastebi sieninio laikrodžio baltą lentą ir nutysusius svarsčius. Rodyklės ties pirma valanda...

SESUTĖ

Šalta ankstyvo pavasario naktis. Iš juodo, debesimis apsivėlusio dangaus krinta stambūs lietaus lašai. Tamsų ir tolimą šiaurės horizontą laikas nuo laiko apšviečia baltos arba raudonos raketos, atklysta tolimas lauko artilerijos gaudimas.

Griūdami ir klimpdami iki kelių į purvą, palengva artėjame į pryšakines kovos linijas. Čia pat iškylančios raketos ar vieno kito sviedinio sprogimas nušviečia nykius, granatų išvagotus laukus.

— Dar pora šimtų metrų, ir mes pasieksime artilerijos setbėjimo punktą, — kalba mano palydovas.

Mes brendame tolyn. Staiga viršum galvos pasigirsta sviedinio kaukimas. Jis artėja, kaukimas stiprėja. Dar viena kita sekundė. Kurtinanti detonacija, trenksmas. Milžiniška ugnis perskrodžia tamsą. Suvirpa draskoma žemė, oro spaudimo trenkiami, mes puolame ant žemės. Purvas, akmenys, smėlis užgniaužia gerklę, užpila akis...

— Gelbėkit!....

*

Kada atgavęs sąmonę vėl pabundu, jaučiu lengvą nuovargį, svaigsta galva. Akys pilnos smėlio kalidžioja po keistą, nepažįstamą aplinką. Pasijuntu gulįs vienoje pafrontės lauko ligoninėje. Nebegirdėti bombų triukšmo, tik monotoniškai tvinksi smilkiniuose ir caksi sienoje laikrodis.

— Gal kavos? Užgirstu švelnų moterišką balsą šalia savęs.

Viena gailestingoji sesutė šluosto skaudančią galvą ir laiko rankoje puoduką kavos. Jos liūdnos, gilios akys su gailesčiu žvelgia į mane.

— Ačiū, sesute. Man visai gerai...

Keletas dienų ramaus poilsio ir aš vėl keliauju, bet sesutės negaliu pamiršti.

Sutikau ją vėliau keletą kartų ligoninėje. Jos vardas buvo Barbara. Mane stebino tas paslaugus jos nuoširdumas ir moteriškas švelnumas, kuriuo ji supo kiekvieną sužeistą karį. Jis, atrodė, dvelkė daugiau, negu motinišku rūpesčiu.

— Prieš 2 metus apsivilkau šią baltą, raudonu kyželiu papuoštą, gailestingosios sesutės uniformą, — kalbėjo man ji. — Frontuose vyko smarkios kovos su bolševikais. Tūkstančiai jaunų vyrų aukojo savo jaunystę ir sveikatą už idėjas. Buvau tada 17 metų, kada pasiryžau atsistoti šalia kario...

Sesutės Barbaros pasakojimas man priminė netolimą praeitį iš kovų tolimuose šiaurės Rusijos plotuose. Tai atsitiko prieš porą metų netoli nuo Leningrado. Smarkus bolševikų prasilaužimas viename fronto sektoriuje grąsė lauko ligoninei, kuri buvo perpildyta sužeistaisiais. Visą dieną vyko stiprūs vokiečių priešpuoliai. Viena iš gailestingųjų sesučių, artėjant frontui, nesitraukia, bet lieka ir toliau čia pafrontėje prie karių. Žuvus keliems sanitarams ir aukų skaičiui didėjant, ji apleidžia ligoninę, ir, nebodama priešo kulkų, tvarsto sužeistus karius kovos lauke, kol bolševikai atmušami ir sulaikomi. Po mūšių divizijos vadas karių akyvaizdoje sesutei už didvyrišką aukojimąsi įteikia Geležinį Kryžių II kl. Atsimenu, šis vaizdas sukėlė man ir kovos draugams padėkos ir džiaugsmo ašaras.

Ir dabar, kur tik vyktumei, sutiktumei kuklias, visuomet besišypsančias ir kariui padėti pasirengusias gailestingas sesutes. Ir stotyje, ir Soldatenheime, ir ligoninėje mato karys vieną iš šimtų nežinomųjų moteriškų karžygių, kurios dalinasi kario džiaugsmais ir vargais.

*

Palieku Vakarus. Mintyse matau griuvėsius, švilpiančias bombas. Iš ūkanotos tolumos iškyla liūdnos ir geros sesutės Barbaros akys...

— Gal kavos?...

L. S.

Motin!

Tavo veidą matau viršum Alpių viršūnių, tokį baltą, baltą, kaip tasai amžinasai sniegas, kuris glūdi jųjų viršuje...
Tavo verksmą girdžiu, vėjui pučiant nuo jų, kuris širdį man raižo, kaip aštrus plieno kalavijas...
Tavo žingsnius girdžiu tarp minios žingsnių, tuos pačius mielus žingsnius, kai ėjai šalia manęs išlydėdama iš brangios tėvynės... Tavo šauksmą girdžiu baisioje nakties audroje, kaip tą kartą, kai laužydama rankas iš Dievo palaimos man prašei..

Petras Gofmanas

Lietuva, brangi mūsų Tėvyne!...

MŪSU Gyvenimas

TAUTOS ATEITIES DUOBKASIAI

Neseniai mus pasiekė iš įvairių vietovių žinios apie karių apsinuodijimus įvairiais nuodingais (metiliniais) alkoholiniais gėrimais. Gerti alkoholį, žinant, kad jis yra nuodingas, yra didžiausias žmogaus nusikaltimas sau pačiam ir savo tautai.

Kariai turi saugotis ir vengti bet kurių alkoholinių gėrimų vartojimo, jei nežinoma jų kilmė, jų pagaminimo būdas. Tokius žmones, kurie geria nuodus ir tuos tautos duobkasius, kurie juos platina, mes turime smerkti visu griežtumu.

Gėda, kad ir lietuvių karių tarpe yra tokių tautos duobkasių, savižudžių.

KARO NUOPELNŲ KRYŽIUS AVIACIJOS TALKININKUI

Šio mėn. pradžioje mūsų dalinio aviacijos talkininkas Alf. A. apdovanotas Karo Nuopelnų Kryžiumi 2 klasės su kardais.

Daliniui vykdant įvairius uždavinius priešlėktuvinėje tarnyboje Alf. A. pasižymėjo kaip drausmingas ir narsus karys, sugebąs pavojingiausiais ir sunkiausiais momentais parodyti sumanumo, iniciatyvos, pasišventimo ir pareigingumo. Dalinio vadas, įteikdamas pasižymėjimo kryžių, palinkėjo jam sėkmės karinėje tarnyboje ir visuomet būti geru pavyzdžiu ginklo draugams.

J. M.

IŠ UOSTAMIESČIO H.

Gyvename viename didesniame šiaurės Vokietijos mieste H. Dalyvaujame vario akcijos darbe. Mūsų komandą sudaro apie 40 vyrų. Dauguma iš jų jau yra seni kariai, kurie ne vieną Rusijos žiemą yra praleidę kovoje su bolševikinėmis gaujomis. Mūsų gyvenimą daugiausia sunkino neįprastas drėgnas jūros klimatas.

Prieš kiek laiko iš mūsų tarpo mirtis išbraukė karį Stankų, dabar vėl skaidrėjančią pavasario nuotaiką sudrumstė skaudi nelaimė įvykusi dviems draugams: Lietuvos kariuomenės viršilai J. Dubauskui, einant tarnybos pareigas, griūvantis namas sunkiai sužalojo kojos pėdą, kurią teko amputuoti. Kitą karį — Stakėną sužeidė kiek lengviau. Abu gydomi ligoninėje.

Šiame mieste gyvena civiliai lietuviai daugiausia yra atvykę prieš tris metus ir dirba įvairiose įmonėse.

VI[illegible]ITUS SUSIRANDAME

Daugiau kaip pusė metų praslinko nuo to laiko, kai mūsų batalionas iš rytų fronto, pražygiavęs savo Tėvynės laukais, po ilgos varginGOS kelionės pateko į visiškai kitas sąlygas Pietų fronte.

Toli liko Tėvynė plėšraus priešo naguose. Nutrūko ryšys ne tik su savuoju kraštu, bet ir su artimaisiais, su tautiečiais išblaškytais Vokietijos miestuose ir kaimuose. Neturėjome lietuviškos spaudos. Todėl nenuostabu, kad mūsų džiaugsmas buvo didelis, kada gavę paštą, radome pluoštą lietuviškų laikraščių — mūsų mieląjį „Karį", suradusį mus už tūkstančių kilometrų.

Su vietos gyventojais sugyvename gerai ir tai palengvina mums sunkų pabėgėlių gyvenimą.

J. psk. V. Stabingis

PO ŠIAURĖS DANGUMI

Mūsų karių būrys darbo batalione atlieka įvairios paskirties darbus Šiaurėje. Darbas neįprastose klimato sąlygose nėra lengvas, bet šiandien jau esame apsipratę ir jaučiamės neblogai. Mes visi esame pasiryžę pakelti didžiausius sunkumus, kad savo darbu ir savo kova prisidėtume prie galimai greitesnio mūsų Tėvynės išvadavimo.

VĖL GAUTA „KARIO" KALENDORIAUS

Pastarosiomis dienomis „Kario" redakcija iš spaustuvės vėl yra gavusi tam tikrą kiekį išgelbėto „Kario" kalendoriaus. Atskiriems kariams ir smulkesniems daliniams, pagal jų prašymus, kalendorius išsiuntinėjamas paštu.

Globos karininkai, kurie kalendorėlio dar nėra atsiėmę tarnybinio susirinkimo proga, prašomi pagal galimybę, komandiruoti žmones kalendorėlį atsiimti, nes didesnį kiekį paštu išsiųsti sunkiai įmanoma.

DAINORĖLIS JAU SPAUDOJE

Jau spausdinamas ir, gal būt, netrukus bus gautas mūsų kariams dainorėlis „Lietuvių Karių Dainos" (su gaidomis), skiriamas mūsų karių daliniams.

KARIŲ AUKA

Toli atblokšta nuo savo Tėvynės viena lietuvių karių kuopa, Feldpost Nr. L 60886, sudėjo 490 RM šv. Mišių intencijai, kad Aukščiausias globotų mūsų brangią Tėvynę ir išblaškytus po pasaulį mielus Tautiečius, ir, kad pasaulin vėl grįžtų taika ir ramybė.

Surinkta 266 RM lietuviams pabėgėliams šelpti.

Vl. Stasiliūnas

LIETUVIŲ REGISTRACIJA KARTOTEKAI

Lietuvių Globos Įstaiga (adresas: (1) Berlin W 30, Geisbergstr. 39), sudegus kartotekai prašo visus lietuvius gyvenančius Reiche išnaujo užsiregistruoti.

*** Reiche gyvenantieji lietuviai radijo bangomis gali sveikinti Lietuvoje pasilikusius artimuosius. Sveikinimų tekstus siųsti tokiu adresu: (1) Berlin, Postamt V 8, Postschliessfach 11.**

Lietuvos radijo tarnyba pageidauja, kad sveikinimų tekstai būtų trumpi ir aiškiai p[illegible]ašyti. Dėl suprantamų priežasčių sveikintojai tam tikrais atvejais negalės minėti pavardžių — suteikiama teisė operuoti tik vardais. Tačiau radiofono redakcija pageidauja, kad jos žiniai (skelbiama nebus) sveikintojas pažymėtų kam sveikinimas skiriamas: vardą, pavardę ir adresą ir taip pat nurodytų savo adresą.

Lietuvos radijo tarnyba visus radiofono bendradarbius prašo pranešti savo adresus šiuo adresu: Landesdienst Litauen, (1) Berlin Postamt W 8, Postschliessfach 11. Šiuo adresu siunčiami rankraščiai ir kita medžiaga.

NETINKAMAS VANDUO

— Ar čia galima praustis?

— Ne, vanduo nešvarus. Mes jį naudojame tik arbatai.

ATOSTOGŲ KLAUSIMAS

Kuopa susirikiavo. Kapitonas gali vieną vyrų paleisti atostogų. Bet jam sunku rasti išeitį.

— Gerai, — sako jis, — gali važiuoti didžiausias tinginys. Teišeina toks priekin.

Visi išeina žingsnį priekin. Tik eilinis Tošelė lieka vietoje.

— Kodėl jūs likote stovėti? — klausia kapitonas.

— Tingėjau, tamsta kapitone, išeiti priekin.

NUOBODŽIOS MINTYS

Viena mergaitė gavo iš „jo" tokį laiškelį: „Mieloji, šiandien čia sekmadienis. Aš visą dieną galvoju apie Tave, ir buvo labai nuobodu. Bučiuoju, Tavo Stepas".

L/0908

Keturakis atsisėda ant lovos krašto. Jis girdėjo daugybę balsų. Už durų kniaukė katė, sienoje krapštėsi mažas įnamis, vampsėjo šunes, o miegančiųjų alsavimas, knarkimas, neaiškus murmesys buvo pripildęs namą. Tačiau tat tylos nemažino ir darė ją nejaukią, kaip paslaptį, kuri tuojau išeis iš už juodos uždangos ir paskelbs, nežinia, kokį sprendimą.

Keturakis budėjo. Jis niekam nebūtų galėjęs pasiteisinti, ką veikė ir ko laukė. Jo niekas nepaliko sargyboje ir nedavė įsakymo, o vienok jis jautė kažin ką nematomą sėlinant vidury nakties prie miegančiųjų... Keturakis negalėjo nieko galvoti. Savęs nejuto. Širdies žingsnių negirdėjo. Uždegtos lempos šviesa atrodė apgaulinga. Ji buvo blyški, lyg ateinanti pro purvus ir plyšius... Ne, tai ne šviesa, tik atspindys, netikras, šaltas.

Ar ilgai tęsėsi tas sustingimas? Jis nebeatsiminė, kada tai prasidėjo ir nenumanė, kada baigsis. O gal dar ir tai tebebuvo sapnas, ilgas ir klaikus, nors tetrunkąs tik kelias akimirkas? Keturakis šito negalėjo suvokti, suprasti.

Tik nežinia kas, labai judrus ir nepagaunamas, be formos ir gyvybės, tarpais artinosi ir traukėsi, tai skriedamas rątu ties galva, tai vėl praūždamas be pėdsako.

Tačiau permaina vyko ir pabudino jį iš snaudulio. Jis viską vėl atsiminė. Gomurys džiūvo. Jis prisiminė alų... Už durų tebekniaukė katė, ir visi tebemiegojo. Tik vištidėje rykavo gaidys. Susisupęs kailiniais, svyrinėdamas pasieniais, pasišviesdamas taką, atidarė duris ir atstūmė velkę.

Viralinės kampe stovėjo kubilas, apklostytas gūniomis. Parudavusi puta buvo išlipusi beveik ligi kraštų. Atidengus kubilą, ji pradėjo slūgti. Keturakis žino, ką tai reiškia — alus jau koštinas.

Taigi, reikia skubėti, jis nieko ir nebelauks —paims ir sukoš... O kai patekės aušra, jau bus pabaigęs ir kitiems nebereikės gaišti. Rytmetį bus linksma, nes alus nuplaus nuobradžių sapnų nuosėdas, kalbos ir daina suskambės, nežiūrint, kad gavėnia. Ak, Keturakis žino, jog grįš ramybė į jo širdį vėlei, ir vėl jis bus tas pats laimingas senis.

Prisisėmęs pirmąjį kvepiantį, putojantį ir varvantį ąsotį, godžiai neša jį prie burnos. Bet kas?...Kas pasidarė alui?... Jis sustoja ir vėl geria. Kur dingo tas kvapnus skonis? Nejau alus virto vandeniu, kaip kadais vanduo virto vynu? Juk jis nesuklydo. Jis mato dar gerai... O visgi nebe tai... Ne... Bet greitai susipranta. Jo gerklė lyg išplikyta, o liežuvis toks kietas, jog vos burnoj betelpa.

Kokie monai!

Ir taip jis košia. Jis gerai žino, kiek pripils. Čiurkšliai skamba ir kliuksi. Ant suolo spinksi žiburys, baugiai apibrėždamas jo aukštą sulinkusią stovylą. Jis, tartum vienuolis užsidaręs niūrioje celėje, vienas ir paslaptingas, ruošiąs stebūklingą skystį.

Jis baigia išsemti visą kubilą ir nujaučia ateinant rytą.

Aušra pakyla iš gilumos, vis daugiau drąsos įgaudama. Skaisti aušra keliasi, nušluodama nuo dangaus žvaigždes ir paruošdama saulei taką. Ir prikelia žmones. Troboje jau bruzda. Į kiemą išeina Rokas, ir šviesa viralinėje jį priverčia sušukti:

— Tai tamsta čia, tetuši!.. O mes ieškome viduj ir nepajutom...

— Sukošiau alų, sūnau... — atsakė tėvas.

Jis stovėjo tarpduryje, įsikibęs staktos ir, lyg užkamuotas arklys, sunkiai alsavo. Jo veidas buvo nukreiptas į rytus, kur diena skleidė savo šviesius sparnus... Jis grožėjosi rytu, kaip vakar vakaru. Tik vakar jis dar buvo jaunas, o šiandien kojos linksta per kelius, dreba rankos. Šis ryto darbas jį nualsino ir pribaigė. Ir nieko, nieko daugiau nebenorėjo tik poilsio. Akyse šokinėjo šviesos. Veido raukšlėmis sroveno prakaitas.

Troboj jis pavargusiu balsu tarė piemeniui:

— Prisemk didįjį ąsotį ir nunešk Vaitiškiui koštuvių... Viralinėje palikau pilną viedrą...

Poilsio, tik poilsio jis benorėjo. Ir virsdamas kaip pakliuvo lovon, jis šnabždėjo sau:

— A-a-a... aš jau galutinai pavargau... Jau man gana...

Priešpiečiais senoji Keturakienė kėlė vyrą iš lovos:

— Ar ne per ilgai miegi?.. Kelkis, kelkis... Ir pusryčiai jau atšalo... Kur saulė jau...

— Dar nesikelsiu... Valgyti dar nenoriu...

Vyro balsas senajai pasirodė labai silpnas. Net svetimas kažin kaip.

— Ar tik nesergi?.. Gal skauda, papuni, kas? Ar nieko?..

— Rodos, neskauda... Tik snaudulys traukia, traukia.

— A, jau meluoji... Kad tik nesusirgtumei ant švenčių!.. O gal gersi virinto alaus?

— Ne... — atsakymas trumpas.

— Kad tik nesusirgtum... — Dūsavo senoji.

Žinoma, senasis serga. Tuo tikėjo jau visi.

Motina ir sūnus stovėjo prie tėvo lovos. Jo kakta buvo drėgna ir šalta.

— Kas, tetuši, tamstai? Sergi?.. Matyt, kad sergi... Eisiu, parvešiu daktarą... — sūnus stoviniavo ties sergančio tėvo lova.

— Jau man blogai, sūnau... tėvo akys buvo plačios, ir sūnus pabūgo to balto, nemirksinčio žvilgsnio.

Motina verkė. Rokui, savo sūnui, ji kalbėjo:

— Paskutinė jau jam vargšeliui... Aš žinau... Mano širdis jau nujaučia. Ne liga, o mirtis atėjo... Nesirgo visą amžių, kaip ąžuolinis buvo... O dabar...

— Kažin... Gal tik taip... Neverk, mama... Būna dar sunkiau, o pereina... Pereis, matysi... — tačiau ir sūnaus širdis buvo sklidina nykaus nujautimo.

— Ne, ne, nesakyk man... Dievo valia... Tegul nubėgs paprašyti Vaitiškį, kad parvežtų kunigą...

Sūnus pritarė. Išėjęs į kiemą, išsitraukė ratus ir pakinktus Pats pasikinkė į brikelį ir tarė vaikiui:

— Jūs čia pakinkysit Vaitiškiui, jei ateis. O gal važiuos savo arkliais, nežinau. Aš lekiu parvežti daktaro. Su senuoju jau visiškai blogai...

O lyg tyčia, baisus pavasario kelias. Bet Rokas varė įsiganiusią kumelę, kiek begalėdamas.

Rokas dar vylėsi. Jis žiūrėjo į riebų, dailiai nuskustą miestiečio veidą, į geltonas, kaip alyva akis, juodus plaukus ir juodus rūbus. Jis vylėsi išgirsti dar... Tačiau gydytojas, nusišluostęs vata rankas ir imdamas pinigus, šnekėjo:

— Blogai su juo... Blogai...

— Blogai!.. Beveik piktai kartojo Rokas. Nieko kito.

Taip, nieko kito.

Netrukus Vaitiškis parvežė kunigą. Ir gūdi tyla palenkė namiškių ir atėjusių kaimynų galvas. Moterys klūpojo ir bučiavo kunigo rankas. Bet jis ilgai negaišo, palaimino ir išvažiavo.

Artėjo vakaras.

O ligonis jau nebekalbėjo. Ir žvakė degė galvugalyje.

Ankstyvą švento Juozapo rytą Juozapas Keturakis mirė.

Ir įvyko visa taip greitai ir sklandžiai, tartum mirtis jau seniai buvo padariusi savo baisią sutartį ir dabar atėjo atsiimti jai priklausančios dalies.

Žemė aptraukta iš nakties, ir sausa žolė ir stogai pabalę nuo šerkšno. Dangus kaip varis spindi, ir liūnelių plonas ledas jį atmuša.

Be galo skambus rytas. Iš labai toli atklysta važiuojančių ratų dundėjimas, kalbos ir svirčių girgždėjimas.

Ir pempės rykauja. Ir varnėnai švilpia — juk tiek daug inkilų jiems įkelta medžiuose.

Sodiečiai, kurie pėsti, raiti ar važiuoti apyaušriu traukė bažnyčion, suko į kiemą ir, pas duris sukalbėję trumpą maldą, stovėjo be kepurių nuleidę galvas.

Seklyčioje degė žvakės ir gūžšiojo giesmė. Ir šunes nykiai kaukė, pririšti prie klėties.

Juozapas Keturakis gulėjo ant lentų, apstatytas žvakėmis ir žolynais. Pro langą pažvelgė pavasariška saulė ir mirusiojo veidą papuošė ramybės šypsniu.

Kiemas lygus, nugrėbstytas, ir takai pabarstyti eglišakiais. O Rokas vaikščioja visai apstulbęs ir negali nei melstis, nei verkti, nei kalbėtis su atvykstančiais.

„Jis mirė ir sau paruošė visa... Aš turėjau tėvo laidotuvėms padaryti alų, bet jis pasidarė pats... Ir liepė išplauti trobą, nuvalyti kiemą ir takus... Tai didelei šventei..."